ANUL I. Budapesta Joi, 6:19 Septemvrie 1907 NRUL 194

LUPTA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor., 3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

.. .. .. APARE .. .. ..
sub direcţia unui comitet de redacţiune.

Redacţia şi Administraţia:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserţiuni după învoială.
Scrisori nefrancate se refuză.

Talarul roşu.

I.

Titlul acesta nu e al meu, — îl împrumut dela drama distinsului *Eugène Brieux*.

Pentru cei ce eventual nu cunosc această piesă, voiu schiţa aci, pe scurt, cuprinsul ei. Piesa descopere în toată naditatea lor abuzurile şi perversităţile justiţiei şi încă ale justiţiei criminale franceze, arătând cum meritele sunt desconsiderate şi pe calea sistemului protecţionist se validitează cei mârşavi. In sensul acesta nici nu e dramă, ci o adevărată tragedie a justiţiei sângerânde.

Caracterele principale ale piesei sunt *Vagret*, procuror general la tribunalul de clasa a treia din Mauléon, şi *Mouzan* jude de instrucţie. Vagret în fond e un caracter cinstit; nu e nepătat însă nici el faţă cu arivismul ce-i stăpâneşte pe slujbaşii de stat, mai ales că are o soţie ambiţioasă, vanitoasă, care înaintarea soţului ei o vede posibilă prin sprijinirea ministerului şi aci d-na Vagret face următoarea logică femeiască: dacă aperi ministerul aperi guvernul — adecă statul — adecă societatea, iar a apăra societatea e datorinţă. D-na Vagret mai ştie un mijloc admirabil pentru avansare: vânarea de cazuri criminale grave şi de senzaţie, în cari strălucind bărbatul ei ca procuror, va isbuti a atrage atenţiunea celor de sus asupra sa. Vagret şi are deja la activ trei condamnaţi la muncă silnică pe viaţă, activ bogat după părerea d-nei Vagret, căci în orăşelul Mauléon „cazurile criminale sunt rari până la disperare“, şi bărbatul ei pe baza acelui activ nu e recompenzat, deşi „face o pază atât de îngrijită societăţii franceze“.

In timpul acesta se comite un omor cu jăfuire în comuna Irissarry. La auzul acestuia Vagret tresare de bucurie şi exlamă voios, că acum de sigur o să urmeze denumirea lui de consilier, în nădejdea căreia deja cu doi ani înainte şi-a cumpărat talarul roşu, insignul rangului de consilier. Şi privia — cu drag şi dor talarul, dar în lipsa denumirii nu putea să-l poarte, îl păstra însă cu multă grije — prăsărat cu naftalin. — D-na Vagret e impacientă însă, că ucigaşul de la Irissary nu e prins şi e mare teamă, că această faptă criminală „atât de frumoasă“, în care se putea nădăjdui „sentinţă de moarte“ şi încă „cea dintâiu“, — nu va putea fi esploatată în favorul lui Vagret, eeea-ce ar fi cu atât mai regretabil, că în anul de acum cu 118 ani s'au dictat mai puţine pedepse, decât în anul trecut, ceea-ce e „o recoltă foarte slabă“ şi „o statistică atât de deplorabilă“.

Mouzon însă, acel prototip de ştreber şi mârşav se angajază cu toată siguranţa că el va descoperi pe făptuitor, căci doar el, Mouzon, a stors mărturisirea de recunoaştere a acuzatului şi în celebrul caz al fetii ela Toulose, trimiţând astfel pe acuzat la guillotină. Mouzon îşi începu activitatea. Bănueşte ca autor al omorului Irissarry pe sărmanul Etchepare, pe care numai decât îl şi dă puşcăriei. Zadarnice sunt toate opintirile acestuia şi ale soţiei sale Yanezza de a dovedi nevinovăţia, căci lui Mouzon îi trebuia acusat şi aflat odată acesta, se reclama şi condamnarea lui. Etchepare şi ajunge ca acuzat în faţa Curţii cu juraţi în urma manoperelor celor mai draconice ale lui Mouron, prin cari acesta despoiase de orice potere doveditoare toate împrejurările, cari mărturisiau pentru nevinovăţia bietului Etchepare.

Suntem în faţa Curţii cu juraţi. Vagret aţâţat la culme de setea triumfării, ca astfel să-şi asigure înaintarea de consilier, îşi întrebuinţează toată dibăcia şi desfăşură un rechizitor teribil sforţându-se din răsputeri a deştepta afectul de ură al juraţilor contra lui Etchepare, pre care îl prezenta ca fiind cel mai înfiorător monstru. Zădarnică e apărarea măiestrului Dubois, unul dintre cei mai celebri criminalişti ai Parisului, acesta nu poate contrabalansa efectul atins de Vagret, care jalus de frumuseţe şi rotarea cuvântării a replicat şi mai grozav şi mai cu efect.

Dna Vagret e în culmea fericirii: de astădată în fine se va obţine sentinţă de moarte, iar soţul ei triumfător pre ruinele vieţii lui Etchepare va ajunge — consilier.

Aci urmează apoi culmea piesei, pre care Brieux o desvoltă atât de admirabil. Era în momentul suprem; mai resta numai pronunţarea verdictului din partea juraţilor, când Vagret sub puterea remuşcărilor conştiinţii s'a îngrozit de sine însuşi şi cere suspinderea pertractării. El devine palid, şi se cutremură căci e convins de nevinovăţia lui Etchepare. Răzbit aşa de vocea conştiinţii, îşi desfăşură în faţa juraţilor nedumeririle, ce le avea asupra vinovăţiei lui Etchepare. A simţit Vagret, că n'a reprezentat dreptatea, aşa numai ajunge Etchepare a fi achitat.

Ce s'a întâmplat însă în răstimp? Averea lui Etchepare în vremea arestărei lui s'a risipit fiind toate licitate; soţia, mama şi copilaşii lui au fost scoşi din căsuţă şi lăsaţi pe drum. Iar din cinstea-i de mai înainte, n'a rămas nici urmă. Se adauge momentul tragic, că în cursul procesului Mouzon, fără să fi fost lipsă, a descoperit un păcat al Yanettei, soţia lui Etchepare, că a fost pedepsită pentru complicitate în furt, comis de amorezul ei de odinioară.

Etchepare, acest tip al necinstei ţărăneşti, alungă dela sine pre Yanetta, care i-a fost soţie de model şi mamă neîntrecută a copilaşilor şi emigrează în America. Yanetta ruptă dela copilaşii şi soţul, pre cari îi iubia la nebunie, — ajunsă în culmea desperării, înfige pumnalul în peptul lui Mouzon, urzitorul întregei năpaste a ei şi a familiei, exclamând cuvintele:

„Aceasta e opera voastră, voi judecători mârşavi; pre bărbatul meu nevinovat l'aţi târât până aproape de eşafod, iar pre mine femeie cinstită, mamă bună, m'aţi făcut ucigaşă!“

Şi iată, că justiţia a sângerat.

Fixez două momente din drama lui Brieux: Vânarea lui Vagret după talarul roşu şi în scopul acesteia acuzarea făcută în contra convingerii şi conştiinţii, şi apoi îmi dau seama de instituţia de procurori din Ungaria. Şi când contemplez aceasta, aflu că în ţara noastră încă s'ar putea scrie un „Talarul roşu“, atât de multe fiind insanităţile de drept şi dreptate şi perversităţile justiţiare, comise de Vagret-ii, cari de arândul aleargă după „talarul roşu“, călcând în calea lor nebună dreptul şi dreptatea, cinstea şi moralul social. Şi talarul roşu scris în Ungaria ar fi mai roşu decât al lui Brieux, căci îl poţi compune nu numai din prestaţiunile de acrobatism juridic ale procurorilor, ci chiar cu legea în mână, care a organizat şi sistemizat instituţia procurorilor. Apreciată această lege la lumină juridică, vei afla, că modul de funcţionare al procurorilor din Ungaria se explică mai întâi din felul, cum ei sunt instituiţi şi organisaţi şi numai pe urmă vin bazaconiile Vagret-ilor, ca emanaţiuni ale imperiului lor ştreberesc.

Voiu releva aci unele dispoziţii fundamentale din legile organizătoare a instituţiei de procurori, dispoziţii foarte caracteristice acestei instituţiuni.

Articolul XXXIII ex 1871 în §-ul 5 enunţă cu tăria legii, că procurorii sunt independenţi de forul judecătoresc şi *sunt subordonaţi direct ministrului de justiţie şi că referinţele de funcţionari ale lor între ei şi în raport cu ministrul de justiţie — tot ministrul de justiţie le normează.*

Iar în §-ul 27 stabilind competenţa prim-procurorilor — ataşaţi tablelor regeşti, — în punctul b., dispune, *că primprocurorii au dreptul, ca în cauzele, ce cad în competenţa lor, — să dee procurorilor subalterni* — cei ataşaţi tribunalelor — *instrucţii obligatorii.*

Prin dispoziţia din §-ul 53 art. XVII ex 1891 i-se dă ministrului de justiţie dreptul *a transfera pe procurori* după bunul său plac, iar cu §. 54 al acestui articlu i-se stabileşte ministrului de justiţie dreptul de a *cassa mandatul de procuror. Şi să fixăm aci, că procurorii îşi primesc acest mandat dela regele, care îi denumeşte* (§. 3 art. XXXIII: 1871) şi totuşi ministrul proprio motu îi poate lipsi de acest mandat!

Sunt destule aceste pilde de legi pentru a afla, că instituţia procurorilor în Ungaria înadins a fost astfel zăă-

mislită, ca ea să fie aservită guvernului spre a putea fi întrebuinţată în tot momentul pentru scopurile politice şi apărarea intereselor de putere stăpânitoare ale aceluia, date fiindu-i ministrului de justiţie cele mai largi drepturi de a pune procurorii în mişcare după bună plăcerea sa, făcându-se a priori imposibilă ori ce independenţă şi validitarea convingerii şi conştiinţii proprii individuale. In Ungaria e depusă în lege perversitatea justiţiară, că dacă în ceata procurorilor s'ar afla un Vagret pocăit, care să-şi expună nedumeririle asupra vinovăţiei cutărui inculpat politic aşa după cum el simte şi cugetă, se face imposibil în sus şi şi-a riscat oficiul. Nimeni nu a exprimat şi caracterizat aşa de bine felul instituţiunii de procurori din Ungaria decât fostul ministru de justiţie, vulpoiul Polónyi, care în culmea puterii sale de căpetenie al gardei pretinşilor păzitori ai ordinei de drept, cu zimbet de viclenie numia această gardă: *„Procurorii mei!“*

Turneul deputatului Dr. Iuliu Maniu. Primit pretutindeni cu nespusă dragoste, deputatul cercului Vinţul de jos îşi urmează înainte dările de seamă.

Sâmbătă, 21 Septemvrie, va vorbi la Ciugud şi Totoiu.

Duminecă, 22 Sept., Hepria, Hening, Berghin.

Vineri, 27 Septemvrie, Spring, Cut.

Duminecă, 29 Septemvrie, Doştat, Armeni.

———

Sufragiul universal şi Andrássy. In cursul zilei de eri a prins rădăcini un zvon semnificativ.

Ziarul „Magyarország“ anunţa eri seara că ministrul de interne Andrássy, va fi primit astăzi în audienţă de moştenitorul de tron, raportându-i despre starea transacţiunii şi *sufragiul universal*. „Moştenitorul de tron — zice „M-g“ — precum să ştie a fost unul dintre cei cari au stăruit mai mult pentru întroducerea sufragiului universal, doreşte să afle cari sunt intenţiunile guvernului ungar, fiindcă întroducerea sufragiului universal în aceiaş măsură în care s'a introdus şi în Austria, îi deşteaptă temeri“.

In acelaş timp, însă, litografiatul „Keleti Értesitő“ află din „sursă pozitivă“ că:

„Ministrul de interne Andrássy a renunţat la intenţiunea sa ca înainte de a prezinta acest proiect Camerelor să ceară părerea congregaţiilor. S'a hotărât să prezinte acest proiect de-adreptul Camerei, *cel târziu în luna Noemvrie*. Proiectul e gata şi se bazează pe principiul fundamental că *drept electoral au toţi bărbaţii trecuţi de 24 de ani, cari ştiu scrie şi citi*. Intr'un capitol special e vorba de listele electorale şi dispoziţiile ce sunt a se lua la alegeri. Cea mai mare grijă i-a dat însă partea, care se referă la *restrângerea dreptului electoral*, fiindcă aici trebuie să se validiteze nizuinţa guvernului *ca interesele naţionale ale maghiarimii să nu suferă ştirbire*. Deodată cu această reformă va intra în vigoare şi *noua arondare a cercurilor*. Proiectul despre această arondare e însă numai în lucrare“.

In cele următoare, ziarul litografiat anunţă că ministrul de interne a făcut o serie lungă de clasificări: inteligenţă, (cari au terminat şcolile medii), iudustriaşi şi meseriaşi independenţi. I-a clasificat pe alegători şi după *imposit*.

Partea din urmă a comunicatului litografiat e nelămurit. Ce rost mai are clasificarea după impozit, când dreptul electoral nu va fi condiţionat decât de cunoştinţa scrisului şi a cititului?

Ziarele maghiare înregistrează acest comunicat fără să-i facă nici un fel de comentarii.

———

Ridicarea cvotei. Tratativele au fost întrerupte în Viena, pentru a fi continuate la începutul lui Oct. în B-pesta. Miniştri ungari s'au întors cu toţii la Budapesta, rămânând în Viena numai ministrul de interne Andrássy, care va fi primit azi în audienţă de către moştenitorul de tron.

Tratativele relativ la transacţiune s'au terminat cu rezultat, numai în chestiunea ridicării cvotei mai sunt unele greutăţi, fiindă guvernul ungar cere în schimb „izbânde naţionale“. Tonul pressei maghiare e pesimistic. Ziarele aceste exprimă chiar temerea — făţărită — că transacţiunea nu se va încheia. Nu avem de-a face decât cu vechea comedie: guvernul ungar ridică pretensiuni ca să aibă prilej să facă concesii.

Cauza că rezultatul nu se publică e că guvernul ungar aşteaptă să se adune deputaţii la Budapesta şi să aibă prilej să-i frământe, ca la deschiderea parlamentului votarea să meargă strună.

Cum va şi merge.

Inainte de a pleca la Budapesta, Wekerle a fost în audienţă la Rege, iar Kossuth la ministrul de externe baronul Aehrenthal.

———

„Falimentul“ lui Hlinca. Preotul slovac Hlinca, marele naţionalist atât de iubit între slovacii săi, prigonit şi dat în judecată, condamnat la doi ani de temniţă, — a dat faliment. Şi el şi politica lui. Ni-o spune „Magyarország“, plin de bucurie, scriind sub titlul *„Hlinka fioskója“*:

„Preotul slovac Hlinca şi mai mulţi soţi voiau să ţină o adunare poporală în Rosenberg, la 15 Septemvrie. Solgăbirăul i-a refuzat însă permisiunea. Hlinca a făcut apel la vice-comite, dar nici aici nu i-s'a încuviinţat cererea“.

Şi astfel a dat „faliment“ Hlinca şi politica lui!

———

Libertăţile în Ungaria. Socialistul Tarczai Lajos a asistat în anul trecut la darea de seamă a deputatului kossuthist Eitner Zsigmond, făcând şi el o observare la minciunile kossuthiste. Pretorele a dat poruncă jandarmilor să-l excorteze de-acolo. Tarczay a publicat un articol în ziarul «Testvériség», pentru care a fost dat în judecată, sub cuvânt, că a „agitat“. Curtea cu juraţi din Györ l-a condamnat la 8 luni închisoare. Curtea de casaţie, în şedinţa sa de eri, a confirmat sentinţa...

FOIŢA ZIARULUI „LUPTA.“

Noi ni's acasă...!*)

Vântu-adună nori de ploaie
Şi'ntâmplarea întâlnisă
Rumân cu clăbăţ dă oaie
Cu-unu d'ăla uns cu clisă.

Ăl cu clisa pa musteţe
Pă musteţe răsuşice
Cu pinceni pă şijme creţe
Sta dă vorbă. Draşe-mi-ce!

„Moi! — işia el — pe sub sore
Mai frumos nu fi nimica
De chit mare serbatore
Din ţara lu Ion Paprica!“

(Sărbătoarea năvălirii
Lumea toată ca să şcie,
Că copiii pustiirii
Is p'aişi dă ani — o mie)

„Hát, la voi nu fi ospeţe?
Veselie, bucurio?“
Işia ăl cu şijme creţe.
Da' românu: — Auzi prostie?!

Daţi-i voi cu joc şi cânturi,
D'aia las nu nie prea pasă!
Voi vis d'ăi aduşi dă vânturi,
D'apăi noi, — noi ni's acasă!

Victor Vlad Delamarina.

*) Din prilejul serbărilor dela Pusztaszer, aranjate în memoria lui Árpád, — reproducem această poezioară.

———

Şapte

Schiţă de **Horia Petra-Petrescu**

— Sfârşit. —

Cafeaua se răcise— sorbii şi aşa şi plecai cu capu 'n pământ. Primul lucru pe care-l făcui, după ce-am auzit povestind pe „tata“ povestea ochilor săi, a fost, că veneam mai des pe la pretenul meu. Câte odată le citeam şi eu câte ceva. Bucuria „tatii“ că 'şi poate petrece timpul în societatea mea.

Intr'o după amiază i-am găsit ţinându-se deolaltă şi plângând.

„Intră, intră“ îmi zise nevasta. „Uite, am avut o ceartă familiară. „Tata“ mi-a făcut imputări, nu ştiu pentru a câta oară, că de ce stau la el“.

— „Da, de ce stă la mine? De ce să nu se bucure de viaţă? Ce stă cu un orb şi'şi mănâncă traiul pentru nimica toată!“

— „Nu vorbi aşa, „tată'!“ întrerupse ea.

In urma agitaţiei îi căzuse părul pe spate şi i-se desfăcu în două cozi mari, negre, groase cât mâna. Era şi mai simpatică ca altădată.

„Când ai fost sănătos mi-a plăcut să fi u cu tine. Te plac şi-acum. Şi acum eşti „tatăl“ meu: Şi cu asta basta!“

„Tatii“ îi daseră lacrămile.

„Bine. bine! Nu sunt vrednic să-ţi sărut picioarele. Faci prea mult pentru mine“.

Am fost de faţă la o scenă, care se va fi repetat de multe ori în căznicia lor.

Ajunsesem atât de bine cu ei, încât în ziua de Paşti am îndrăznit să le spun:

„Am primit de acasă un pachet cu mâncare şi câteva sticle de vin. Faceţi-mi pe plac şi să mâncăm la olaltă, cu prietinul meu“. Au primit bucuroşi. Pe lângă ce 'mi trimiseră părinţii de acasă, am mai cumpărat una alta şi le-am dus în preseara Paştilor la ei.

Pănade. Pressa străină n'a încetat nici acum să se ocupe cu brutalitățile dela Pănade. „Deutsches Tageblatt“ din Berlin, are în numărul său dela 14 Septemvrie un articol mai lung, în care după ce face istoricul celor întâmplate — își exprimă nădejdea că brutalitățile dela Pănade vor fi o lecție pentru Austria ca la actualele tratative în chestiunea transacțiunii cu Ungaria, să nu mai facă nuoi concesii armatei maghiare.

ROMÂNIA.

Domnul C. Stere despre chestia socialistă în România.

Intr'un articol al său din „Viața românească“ intitulat „Socialdemocratism sau poporanism“ eruditul profesor universitar scrie între altele:

„Cum a fost primită această mișcare de „intelectuali“ și de „bărbații noștri de stat“?

Injurii grosolane, învinuiri de nepatriotism și de „jidovinism“ apel la măsuri represive. . . .

Știu, că social-democratismul român nu e decât un palid reflex al uriașei mișcări din Apus, că adepții lui sunt mai ales niște tineri entuziaști, cari, fermecați de rezultatele obținute și de perspectivele deschise acolo, caută să contrafacă, la noi, prin încercări naive și condamnate la sterilitate, organizațiunile social-democratice în Europa.

Știu, și mă gândesc, cu durere la noile jertfe zadarnice de vieți tinere, la noile decepțiuni și crize sufletești, ca urmare a acestei noi risipe de entuziasm în direcții greșite, — în țara aceasta atât de săracă în energie tânără, în entuziasm, în idealism. . . .

Injurii și încriminări?

Când tineretul nostru „social-democrat“ are înaintea lui vie imaginea milioanelor adunate în jurul steagului roș când el cunoaște măreața frământare de idei isvorâtă din mișcarea proletariatului European, când se crede și se simte nespus de fericit, că face parte din avant-garda omenirii în lupta pentru adevăr, dreptate și fericirea obștească, ce pot însemna pentru el înjuriile gazetarilor noștri sau învinuirile ce-i aduc sărmanii noștri „profeți“ naționali?

Represiuni?

Dar care e mijlocul cel mai eficace de a întări o mișcare născută din entuziasm și idealism tineresc, de a cimenta pe toți luptătorii ei într'un „bloc de granit, decât aureola de martiraj?“

Din aceste câteva observații reese, dar, că dl Stere încă este un sprijinitor al ideilor socialiste, care au prins rădăcini în timpul din urmă și în România, ca pretutindenea în restul Europei.

Numismatica română.

„Dl Antoniu Szirmai, artist și profesor din Paris, autorul mai multor medalii și plachete, capo d'opere, a bătut și pentru congresul păcei din Haga o prea frumoasă plachetă, pe a cărei avers este reprezentat portretul reginei Wilhelmina și al țarului Nicolae al II-lea și cuvântul „Pax“, iar pe revers bustul regelui Carol I. al României și se citește următoarea inscripție: La Roumanie a la II conférence pour la Paix. La Haye 1907.

Această plachetă va fi distribuită delegaților din congres ai celor 17 state întrunite pentru pacea lumei.

Iar acum în urmă a mai bătut o plachetă pentru jubileul militar de 50 ani al regelui Carol I. al României. Pe aversul plachetei se vede într'un frumos medalion bustul regelui Carol cu următoarea inscripție: „I. regiment de artilerie de gardă, I. regiment de dragoni al IX Hanovrian“, iar pe revers într'o alegorie sunt întrupate 3 femei purtând coroanele pe cap și blazoanele în mână reprezentând Prusia, Hanovra și România unde se mai citește și următoarea inscripție: „In amintirea jubileului militar de 50 ani 1857—1907.

——

Cine agită?

— Minciunile pressei maghiare. —

Ziarele maghiare au descoperit un nou „atentat“ săvârșit de „valahi“. Lui „Bud. H-p.“ i se telegrafiază din Timișoara:

„In comuna Semlacul-mare (com. Timișului, statul edifică o nouă școală de stat, spațioasă și sănătoasă. Școala de stat n'a fost pe placul popilor și învățătorilor valahi, fiindcă vedeau în ea o cucerire de teren din partea limbei maghiare și a ideii statului național maghiar. In urma agitațiilor fără suflet, valahimea — care usor devine selbatecă — a dat foc acestei școli cari nici nu era încă terminată. Locuitorii șvabi din comuna învecinată Semlacul-mic a făcut adevărate peregrinaje la ruinele casei arse a statului ungar și cântând acolo *imnul maghiar* au dovedit sentimentele lor patriotice. Pe cât de îmbucurătoare e știrea aceasta pe atât e de revoltătoare selbătăcia agitației valahe. Incendiarea nu poate să fie armă politică decât pentru semi-barbari; unei politice care lucrează cu astfel de mijloace, îi va corăspunde și — jandarmeria!“

Infami și mișei cei ce scornesc astfel de vești tendențioase.

Uită oare pressa soviniștă că dintre toate „atentatele“ descoperite până acum în sarcina Românilor n'a fost unul care să nu se fi dovedit de minciună infamă?

Sau, poate, vreau să-i învețe pe români ce-ar *trebui* să facă?

*

In acelaș număr, „B. H.-p“ mai are o știre care ne interesează. Sub titlul „ospitalitatea Sașilor“ îi se scrie din Elisabetopole:

„In acelaș timp în care în Pănade *atacul îndreptat de valahime împotriva soldaților maghiari a dat naștere la turburări sângeroase*, în comunele săsești vecine cu Pănade soldații maghiari au fost pretutindeni primiți cu brațele deschise. Intr'o comună, toți locuitorii au eșit cu flori în calea soldaților, iar o fetiță i-a oferit căpitanului *Thury* dela regimentul 23 un buchet frumos de flori...“

Ce eveniment important! Câte comentarii, câte planuri gurmande. Se vedea că au trăit și ei odată bine. Doamna și-a pus șorțul de bucătărie și-a început să taie felioare de șuncă de Praga. Mirosul bunătăților gâdila până și ciocul sticletelui, care cânta sărbătorește, ca de Pași. Ii adusesem și lui o felioară de măr.

Abea ne-am așezat la masă, era să deștupăm prima sticlă de Risling, când a sosit factorul poștal. O scrisoare. O scrisoare? De unde? „Tata“ a sărit vesel în sus. De sigur o gratulație.

— „Stați, stați!“ strigă el vesel. „Cine ne gratulează?“

Am început să ghicim. El ținea scrisoarea în mâna stângă în sus, cu cea dreaptă se apăra de noi, cari voiam să i-o smulgem din mână ca niște copii răsfățați. Le știam și eu rudeniile și cunoscuții și mă întreceam și eu cu întrebatul.

— „Dela verișoara?“

— „Nu.“

— „Dela Ionică?“

— „Nu.“

— „Dela mătușa mea?“

— „Nu!“

— „Ei, desfă-o odată. Desfă-o!“

— „Să o citești dta, solemn, se adresează către mine „Tata“. „N'am nici un secret înaintea dtale. Mă cunoști din fir în păr“.

— „Să o citească!“ strigau veseli ceilalți doi.

Am luat scrisoarea, am tăiat plicul, am despăturat-o, am început să silabisesc singur și — am rămas înmărmurit cu ea în mână.

Ceilalți mă așteptau să le citesc. „Tata“ își pregătea fața pentru un râs sănătos și un „vivat!“ vesel, nevastă-sa stetea cu paharul în mână, prietinul turna vin din sticlă. Fața mea schimbată le-a luat veselia ca prin minune. Am vrut să ascund scrisoarea.

Mi-a sărit nevastă-sa ca o panteră înainte și mi-a smuls-o din mână. Apoi a alergat în odaia învecinată, s'a închis pe din lăuntru și a cetit-o, până când noi steteam buimăciți, iar bietul „tata“ întreba mereu, fără să primească vre-un răspuns:

„Ce s'a întâmplat? Ce s'a întâmplat?“ Scrisoarea, pe care o citea nevastă-sa în odaie, avea următorul cuprins:

„Domnule Dimitreanu!

Când vei ceti scrisoarea voiu fi departe.

Nu vreau să-ți scriu multe, dar vreau să te rog pe dta, căruia i-am făcut-o mare nedreptate cândva, să mă ierți. Ți-am fost superior. Când era numerotația populației ai avut mult de lucru. Erai în preajma avansării. Ai fost unul din cei mai muncitori funcționari. Și totuși n'ai avansat. Este vina mea. Ai avut o nevastă prea frumoasă.

Am făcut o încercare — fiind sigur de succes.

Când am primit însă răspunsul negativ, mi-am ieșit din sărite. Mă înțelegi dta: nevasta dtale a fost o femeie cinstită. Iți aduci aminte de șicanările mele dela sfârșitul numerotației. Voiam să-ți caut o greșeală și trebuia să o găsesc cu orice preț.

Asta trebuia să fie răsbunarea mea. Dacă ai fost dta conștienșios ți-am făcut eu greșeala. M-am furișat după ce ai plecat odată din birou și am scris doi numeri falși în registre. A doua zi ți-am arătat greșelile și te-am silit să muncești din nou. Ai rămas funcționar de clasa a patra, ți-ai pierdut și vederea — răsbunarea mi-a fost grozavă.

Perfidia pressei şoviniste n'are margini. Dupăce s'a constatat oficial, chiar din partea comisiei militare, că români dela Pănade i-au primit pe soldaţii maghiari cu dragoste şi că măcelul a fost un act de selbatecă brutalitate a ofiţerilor beţi — reeditează vechea minciună că românii au atacat armata!

Saşii din comunele învecinate poate vor fi eşit în calea armatei *maghiare* cu flori şi declaraţii de supunere, — căci în comunele aceste armata maghiară a sosit *după* macelul dela Pănade.

Flori şi alai şi declaraţii de supunere în timp de pace! Le vor fi fost teamă bieţilor Saşi să nu aibă soarta Românilor din Pănade, şi-şi vor fi voit să-şi răscumpere viaţa lor şi-a copiilor şi nevestelor prin flori şi daruri, ca'n vreme de războiu!

Şi tot noi agităm!

— **Mort pe amvon**. Din Berlin se anunţă, că preotul evangelic Albert Stage, de acolo, pe când se apucă să predice Duminecă, a căzut grămadă pe amvon. Când credincioşii cuprinşi de spaimă se duseră la preot să-l ridice, acesta era mort.

Adunarea de la Roşia şi Ohaba.

Darea de seamă a deputatului Dr. Iuliu Maniu.

— Dela corespondentul nostru special —

Ziua de 15 Septemvrie a. c. iar a fost ziua libertăţilor lui Andrássy şi a sateliţelor lui. O zi, care ne dă prilej să ne umplem de dragoste faţă de marele guvern naţional, care duce la prăpastia fericirii milioanele din Hungaria felix!

După impozanta adunare dela Cergăul-Mare, s'a fixat ţinerea alor două adunări pe ziua de Duminică în 15 Septemvrie st. n., în Roşia de Secaş şi Ohaba. Bag-seamă succesul atât de strălucit al adunării dela Cergău, nu i-a lăsat pe Măriile lor în pace: N'au vrut să ne lase fără să ne dea câteva ghiolduri. Fără să ne facă sânge rău! La Roşia de Secaş numai 9 geandarmi. Cu 3 mai puţin decât la Cergău. Dar mai voinicoşi. Pentrucă i-a făcut voinicoşi administraţia. Dl primar din Roşia — azi Ion Pădureanu — mâne poate Erdőssy Árpád. Şi măria sa dl notarăş. Doamne fereşte, nu şi „Măria sa“ dl fisolgăbirău Simonfi. El e Român curat. Originar din Lebedia.

Drumurile trebue să se facă. Asta-i porunca: oamenii trebue să iese la drum. E adunare? N'are de a face! E Duminecă? Cu atât mai puţin! A, repausul Duminecal — prescris prin lege! — Legile nu trebue executate, nici Andrássy nu execută legea de naţionalităţi. Rajta hát! Dle filer, scoateţi oamenii la drum! Să poată veni pe el dl fisolgăbirău şi dl solgăbirău. Şi dl notarăş. Şi dl sluga dlui fisolgăbirău. Şi cocişul dlui solgăbirău. Şi spionul dela Cergău. Şi . . . ţiganii dela Alsó Dános!

Ego: oamenii impuţinaţi! Dar nu destul. Mai trebue. Dle filer la lucru. Ori... nu eşti geandarmul măriei sale? A lui Andrássy?

Altă poruncă nouă. Tot omul să stea în curte. Să nu cumva să iese întru întâmpinarea iubitului nostru deputat. Pentrucă e trădător de patrie. Iar... libertatea de întrunire e suspendată pentru Roşia. E suspendată constituţia. Pe ziua de azi. Până se duce Maniu din sat. A suspendat-o dl notarăş.

Şi.., ce-mi mai văd ochelarii? O trădătoare de patrie. Dşoara Veturia Deac! Dle filăr n'o vezi? Cu frunza naţionalistă la brâu? Dl jandarm se dă să i-o smulgă cu puterea. Dar îl împiedică 3 clerici din Blaj, din suita dlui Maniu.

Iată antecedenţele adunării. Şi cu toate aceste, adunarea dela Roşia a succes peste aşteptare. S'au adunat peste 1000—1500 de oameni din Roşia şi jur.

La orele 10 a. m. soseşte dl deputat însoţit de dnii dr. Victor Macavei, dr. Alex. Niculescu şi Aron Papiu, profesori de sf. teologie. Niculae Marcu, vicerector semin.; Aurel Voda, castelan mitrop.; Alexiu Pop, adm. capitular; dr. Ioan Chirilă, Traian Erdélyi, dr. Cornel Ordace c. adv., I. Br. Hodoş directorul „Patriei“ şi clericii Iuliu Busoiu, Niculae Costea, Petru Gruia, Vasile Mărginean, Ioan Pop.

In mijlocul satului au ieşit întru întâmpinarea iubiţilor oaspeţi parochul locului Ioan Deac, preoţii din jur şi poporul, care acum n'a mai avut grija jandarmilor, ci a roit din toate părţile. Dl Deac rosteşte câteva calde cuvinte de întâmpinare, iar dşoara Veturia Deac, drăgălaşa fiică a dlui paroch, îi predă un buchet în numele femeilor române.

Adunarea.

Apoi începe adunarea. Vorbeşte dl Maniu liniştit şi cumpătat, cum ştie dsa să vorbească. Toţi îl ascultă ca pe un prooroc. Ca pe un apostol al zilelor de azi. Dl deputat îşi aduce aminte de cei cari sunt duşi la drum. Dar şi aceia îs cu noi. Cel puţin cu sufletul şi cu gândul. (Aici dl Simonfi îl întrerupe. Pentrucă agită în contra autorităţilor!)

Apoi continuă a da seamă despre întreaga activitate a dsale şi a partidului naţionalist, mulţumind alegătorilor pentru încrederea pusă întrânsul şi cerând şi pe mai departe această încredere. Incheie între sincerile şi nesfârşitele aplauze ale mulţimii.

Vorbeşte apoi d-l Dr. Victor Macavei, prof. de S. teologie din Blaj. Arată necesitatea introducerei sufragiului universal şi desvălue mârşavele planuri ale kossuthiştilor faţă cu această reformă însemnată.

Al treilea orator e Dr. Alexandru Niculescu, prof. de s. teologie. Işi rosteşte cea dintâiu vorbire politică. Despre iubirea de neam şi limbă. E o vorbire înflăcărată, rostită cu tot focul tinereţei. Aduce exemple din sf. Scriptură. Cum şi-a iubit proorocul Ieremie neamul. Şi Chistos şi sf. apostol Pavel Noi mai ales trebue să ni-le iubim, pentru glorioasa noastră origine. Străinii ne iubesc pe noi şi au păreri foarte bune despre neamul şi limba noastră. Bellegarde zice că ţăranii români sunt cei mai deşteptţi între ţăranii din Europa. Iar Hochmann spune că limba română e atât de sonoră şi bogată, încât s'ar potrivi pentru cel mai cult popor din lume. Toate vorbirile au fost ascultate cu multă luare aminte şi întrerupte de nesfârşite aplauze şi aprobări. Pe d-l Dr. Niculescu îl salutăm cu bucurie în şirul cel dintâiu al luptătorilor partidului naţional.

Părintele Deac prezintă un proiect de rezoluţie la fel cu cel de la Cergăul mare. Se votează încredere deputatului Maniu şi soţilor săi şi cere sufragiul universal. Se primeşte cu însufleţire.

Mulţămind pentru încrederea pusă într'ânsul, D-l deputat roagă mulţimea să se îndepărteze în linişte, promiţând din parte-i că-şi va pune chiar sufletul pentru ai săi. Cu aceste se închide adunarea, după care d-l deputat cu suita d-sale s'au întrunit la masa ospitală a părintelui Deac. In timpul prânzului a cântat muzica din loc mai multe cântece româneşti naţionale.

La Ohaba.

La orele 2 p. m. plecăm cu toţii către Ohaba, însoţiţi de 6 călăreţi din Roşia, cari acum n'au mai fost opriţi de jandarmi. Trecem prin comuna Tău. In mijlocul satului ne întâmpină preotul în fruntea alor vre-o 300 de oameni, cari n'au putut să meargă la Ohaba. Părintele Patriciu Marcu îl bineventează prin o cuvântare de 10 minute, rostită cu atâta însufleţire, cum numai un orator aşa de bun ca d-sa poate să spună. D-l deputat răspunde mulţămind poporului pentru buna primire şi asigurându-l despre dragostea ce el o nutreşte faţă de popor şi faţă de toate durerile lui. Promite că va lupta cu toată puterea pentru drepturile celor cari azi sunt lipsiţi de ele.

In capul Ohăbii ne întâmpină părintele Ioan Bătăcui şi vre-o 10 preoţi din jur. în fruntea unei mulţimi imense de popor — aproape 6000 de oameni. B-l Bătăcui rosteşte cuvintele de bineventare, iar d na preoteasă Amalia Bătăcui şi d-şoara Aurelia Predovici predau d-lui deputat două drăgălaşe buchete de flori.

Adunarea a decurs în linişte. Insufleţirea şi alipirea poporului faţă de deputatul abia se poate descrie. Aproape fiecare propoziţie a d lui deputat a fost întreruptă de aplauze şi aprobări sgomotoase. Mai vorbesc apoi d-nii Dr. Macaveiu şi Dr. Niculescu, după cari d-l Vincenţiu Predovici, parochul din Vingard, prezintă următorul proiect de rezoluţie:

„Adunarea poporală ţinută în Ohaba la 15 Septemvrie st. n. 1907 din prilejiul dării de seamă a deputatului Dr. Iuliu Maniu a luat următoarea

Rezoluţie.

1 Cere fără amânare întroducerea votului universal secret şi fără nici o restricţiune.

2. Votează deplină încredere deputatului

Dacă mă poţi ierta, iartă-mă. Am făcut ticăloşii şi mai mari. După ce am luat lumea 'n cap cu libelele de bani, am pierdut tot ce-am furat. Mă aflu într'un spital şi 'mi aştept sfârşitul. De mă poţi ierta, iartă-mă“.

„Nánássy“

Uşa era tot încuiată. Nu voia să se deschidă cu nici un preţ. Sticletele cânta de i se umfla guşuliţa stând să i se spargă.

Fine

FRANZ JOSEF Apă purgativă

nostru Dr. Iuliu Maniu şi celorlalţi deputaţi din partidul naţional, aprobând întru toate ţinuta lor în parlamentul ţării“.

Rezoluţia aceasta a fost primită în unanimitate cu multă însufleţire. După-ce apoi d-l deputat mai rosteşte câteva cuvinte de încurajare către popor s'a închis şi această adunare, care, precum zice, a fost una dintre cele mai însufleţite, dintre cele cari s'au mai ţinut în cercul electoral al Vinţului de jos.

Notez că la această adunare au azistat 6 jandarmi, acum cu trei mai puţin, decât la Roşia.

Cronica externă.

Serbările din Sofia.

Cu toată ştirea despre moartea principelui August de Coburg, prinţul bulgar nu a întrerupt serbările din Sofia nici nu le-a modificat.

Aceasta atenţie delicată a suveranului a produs o mare impresie de simpatie în toate cercurile.

In dimineaţa zilei de 14 c. societăţile de binefacere macedonene cu muzică şi drapele negre în frunte au făcut o impozantă manifestaţie la palat şi înaintea cercului militar, unde sunt încvartiraţi generalii ruşi. S'a depus la statua Ţarului Alexandru o coroană cu inscripţia următoare:

„Ţarului liberator, care a fixat limitele naturale ale patriei bulgare. Macedonenii recunoscători.“

După-ce a făcut ovaţii înaintea legaţiunei ruseşti, mulţimea a aşteptat la palat întrarea Prinţului Ferdinand şi-a marelui duce Vladimir, cari vizitau muzeul din Sofia.

Oaspeţii imperiali au fost obiectul celor mai vii aclamaţiuni.

După o telegramă a „Agenţiei bulgare“ cu data de 15 c. serbările date în onoarea marelui Duce şi a deputaţiunei militare ruseşti s'au încheiat la Sofia, pentru a se continua la Plevna şi în ţinuturile memorabile, cari au fost teatrul războiului din 1877|78.

Trenuri speciale au fost puse în circulaţie între Plevga şi Sofia pentru transportul manifestanţilor.

Primele trei trenuri au dus pe oficerii ruşi, pe miniştrii şi alţi demnitari, familia marelui duce cu suita, prinţul bulgar, comitetul pentru ridicarea monumentului Ţarului precum şi pe ziarişti şi corespondenţii gazetelor străine.

•

Din Maroco.

După anunţul foilor din Paris condiţiile puse marocanilor pentru retragerea trupelor şi restabilirea ordinei ar fi următoarele: Predarea asasinilor străinilor din Casablanca şi plata unor despăgubiri ce se vor fixa pentru familiile victimelor.

Avându-se in vedere liniştea ce domneşte de-ocamdată nu se vor mai trimite noui trupe la Casablanca.

O telegramă a generalului Drude cu data de 17 c. anunţă, că la o depărtare de 7—8 km. de Casablanca o patrulă trimisă în recunoaştere a fost ocupată de un grup compus din vr'o 25 de Marocani, cari au fost parte respinşi, parte loviţi de gloanţele francezilor.

•

Delegaţii triburilor marocane nu să împotrivesc condiţiilor de pace puse de francezi, cari se rezumă în următoarele:

Interzicerea purtărei armelor într'un cerc de 12 km. în jurul Casablancei.

Contravenienţii să fie pedepsiţi cu 12 duros în bani şi cu închisoare.

In cazuri noui de revoltă triburile vor fi dezarmate. Predarea ucigaşilor dela 30 Iulie. Predarea Kaidului Wed el Hadjhamon principalul instigator al revoltei. Redeschiderea târgului din Casablanca. Ori-ce individ prins cu arma va fi considerat prisonier de războiu.

Delegaţii au cerut un termen până Joi, la 19 c. pentru a face cunoscute aceste condiţii triburilor.

•

Anglia şi chestia macedoneană.

Dela început regatul Marei Britanii s'a afirmat ca împăciuitoarea spiritelor revoltate din Macedonia.

O telegramă privată din Londra anunţă, că guvernul englez e hotărât să ridice la Sofia energice protestări împotriva reînceperei activităţii bandelor bulgare în Macedonia.

O nouă telegramă din Sofia cu data de 17 c. spune, că Anglia a şi înaintat Bulgariei o notă diplomatică compusă în termeni foarte energici, prin care cere categoric, ca guvernul bulgar să ia măsuri hotărâte pentru stârpirea bandelor din Macedonia.

•

Evenimentele în Rusia.

Impărăţia Ţarilor este şi acum teatrul celei mai înfiorătoare mişcări revoluţionare.

Pe vaporul „Alexei“ care îşi făcea cursa obicinuită pe Marea neagră s'a descoperit o bandă de vr'o 20 de indivizi, cari erau îmbrăcaţi în uniformă. Scopul lor era de a jefui vasul. Ei au fost însă descoperiţi la timp şi înaintaţi autorităţilor.

*

Tribunalul militar din Varşovia după o pertractare de mai multe zile a dat o pedeapsă cu moarte la 9 membri de-ai partidului revoluţionar, acuzaţi de a fi lucrat la organizarea unei mişcări revoluţionare în guvernământul Radom. Ceilalţi acuzaţi, între cari un medic, câţiva studenţi şi 2 femei au fost achitaţi.

Activitatea „Asociaţiunii“.

Raportul general al comitetului central al »Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român“ către adunarea generală convocată în Bistriţa la 21 şi 22 Septemvrie st. n. 1907.

Onorată adunare generală!

Anul trecut, despre a cărui activitate avem onoarea a vă raporta, poate fi considerat ca începutul unei activităţi mai intensive în viaţa instituţiunii noastre. In cursul acestui an Asociaţiunea şi-a dat silinţa să realiseze mai cu dinadinsul partea cea mai importantă din programul ei cuprins în statute, anume: cultura poporului român, — îndreptându-şi privirile spre pătura largă a ţărănimei, rămase în neştiinţă şi înapoiere. Răspândirea culturii între poporul dela sate e noua operă, poate cea mai frumoasă şi în acelaş timp cea mai grea, dintre care a cercat să le ducă la bun sfârşit Asociaţiunea. Noua activitate se găseşte încă în faza începuturilor, când rezultatele concrete nu pot fi decât sporadice. Cu toate aceste vom insista asupra lor, arătând mijloacele cu ajutorul cărora s'au făcut primele experienţe, lăsând la apreciarea onoratei adunări generale să judece dacă ele au fost bine alese şi dacă sunt îndestulitoare.

Conform hotărârii comitetului central din anul trecut, la 1 Ianuarie 1907 s'a pornit revista poporală „Ţara noastră“. In cel dintâiu număr al ei se spune: „Să dăm ţăranului o gazetă cuminte şi cinstită. Aceasta e o mare şi neapărată trebuinţă a vremii. O gazetă ridică punte între sufletele cărturarilor şi ale ţăranilor cari o slovenesc Dumineca pe ghenunchi. Din rândurile unei gazete se desluşesc sfaturi şi îndemnuri nouă, se trezesc aducerile aminte ale unui trecut care trebue să trăiască în suflete, se desface glasul de povaţă al trebuinţelor zilnice şi se vesteşte chemarea la muncă în aşteptarea zilelor de mâne“. Asupra importanţei şi trebuinţei unei asemenea reviste, care să înţeleagă şi să caute împlinirea nevoilor şi aştaptărilor ţărănimii noastre, credem că nu e de lipsă să mai zăbovim. Vrem să insistăm însă asupra unei desamăgiri de care, durere, am avut parte. Revista, cu toate intenţiile ei bune, n'a găsit în public sprijinul moral şi material aşteptat. Dela apariţie şi până astăzi s'a luptat cu mari greutăţi atât în redactarea cât şi în răspândirea ei. Secţiunile ştiinţifice-literare i-au dat prea puţină atenţiune, aşa încât redactarea ei a căzut în sarcina membrilor biroului, iar cele mai multe dintre despărţăminte au dovedit o indiferenţă regretabilă în răspândirea ei, deşi la o bună parte dintre ele li-s'au trimis gratuit câte zece exemplare. O dare de seamă mai amănunţită asupra revistei se găseşte în raportul secretarului literar către şedinţa plenară a secţiunilor ştiinţifice-literare.

Cu toate greutăţile de cari s'a isbit, e incontestabil că revista a umplut o lacună simţită în activitatea de până acuma a Asociaţiunii. Angajamentele luate, în acest an, de secţiunile ştienţifice şi literare pentru sprijinirea ei morală, precum şi interesul crescând al despărţămintelor pentru susţinerea ei materială, ne îndreptăţesc să sperăm că în viitor va corăspunde tot mai mult aşteptărilor.

Alte mijloace pentru răspândirea învăţăturii în popor, întrebuinţate de instituţiunea noastră, sunt prelegerile şi bibliotecile poporale. In cursul anului de faţă mai ales prelegerile au luat un avânt îmbucurător. In 14 despărţăminte s'a început o adevărată întrecere între cărturari în a se pogorî în mijlocul poporului dela sate şi în a-i da tot felul de poveţe folositoare. Aceste prelegeri câştigă din ce în ce o însemnătate tot mai mare, prin faptul că urmăresc scopuri practice, dând ţăranilor sfaturi în toate ramurile agriculturii, îndemnându-i să-şi creeze nouă isvoare de venit, prin îmbrăţişarea unor ocupaţiuni străine de majoritatea lor, d. ex. stupărit, mătăsărit, etc. sau prin perfecţionarea celor cunoscute, prin adoptarea maşinilor şi prin cultivarea raţională a pământului. In mai toate despărţămintele, în cari se ţin prelegeri, se vorbeşte poporului despre însoţiri, arătându-i-se importanţa acestora şi dându-i-se îndrumări practice cum să le înfiinţeze. Sunt cazuri sporadice în cari semânţa cuvântului şi-a îndemnurilor au dat roade. Aşa în Dobra şi Valea Bârgăului s'au înfiinţat două însoţiri, iar în alte părţi sunt pe cale de a se înfiinţa.

In ce priveşte bibliotecile poporale ale Asociaţiunii, amintim că în cursul anului trecut s'au distribuit 5548 de broşuri şi volume la despărţăminte, ca să facă începuturile de biblioteci sau să le complecteze pe cele existente. Secţiunile ştiinţifice-literare şi-au luat angajamente ca în viitor să publice un număr mai mare de broşuri în Biblioteca existentă a Asociaţiunii. Tot aici se vor publica şi prelegeri economice model, precum şi un tratat „Despre tovărăşii“, în cari se vor da îndrumări practice pentru înfiinţarea lor şi modele de statute pentru diferite tovărăşii.

Cu aceste mijloace sperăm că vom putea străbate, încetul cu încetul, în conştiinţa poporului, împretinindu-l cu instituţiunea noastră şi învăţându-l la o interpretare mai conştientă şi mai deamnă a vieţii. O asemenea operă cere însă timp şi jertfe!

Dar ar fi o greşală din partea noastră. dacă ne-am mărgini la aceste problema de răspândire a culturii în popor. Asociaţiunea e datoare să îmbrăţişeze viaţa culturală a poporului românesc în totalitatea ei, să se intereseze deopotrivă şi de înaintarea culturală a cărturărimii. E ştiut, că progresul cultural al unui popor nu se poate săvârşi numai prin popularisarea cunoştinţelor. Aceasta e numai un mijloc pentru a înlesni evoluţia poporului întreg, ridicând nivelul cultural al masselor. De aceea Asociaţiunea va trebui să continue opera începută pentru cultivarea cărturărimii, fără să-şi dea atribuţia de protectoare a ştiinţei şi literelor române.

(Va urma).

ŞTIRILE ZILEI.

Mercuri. 18 Septembre.

— **Avis**. Anunţăm pe cei interesaţi că până la data de faţă nu am primit dela minister bilete de călătorie cu preţ redus pentru membrii „Asociaţiunei“ cari vor participa la adunarea generală din Bistriţa. Sosind aceste bilete vom trimite din ele fără întârziere dir. despărţămintelor şi membrilor cari au cerut direct. In cazul cel mai rău primimdu-le în momentul ultim, cei ce vor participa la adunare, vor putea să beneficieze de ele la reîntoarcere.

Sibiiu, 17 Septemvrie 1007.

Biroul Asociaţiunii.

— **„Astra la Bistriţa.“**— Conferinţa dlui Gr. Pletosu la adunarea „Asociaţiunei“ în Bistriţa nu va trata despre alcoolism, cum s'a anunţat, ci „Despre creşterea adulţilor faţă cu preocupaţiunile de azi. Comitetul.

— **Profesori noi la gimnaziul din Braşov**. — Eforia şcoalei române din Braşov a ales în şedinţa sa de Joi catichet pentru gimnaziul din Braşov. pe dl Nicolae Stinghe absolvent al facultăţei teologice din Cernăuţi. Profesor suplent pentru limba germană şi maghiară la şcoala superioară com. rom. din Braşov a fost ales dl Const. Nedelcu, candidat de profesor, iar învăţător la şcolele primare de fete din Braşov a foat ales dl George Preşmerean, abs. de teologie şi pedagogie.

— **Necrolog**. — Nicolae Hubian, fost oficiant la societatea căilor ferate austro-ungare, a reposat în Docnecea (Banat), la 9 Septemvrie în vîrsta de 77 ani. Inmormîntarea lui a avut loc la 11 Septemvrie,

Odihniască în pace!

— **Concert în Sebeş**. —Reuniunea română de cântări din Sebeşul-săsesc arangează Concert în sala cea mare a otelului „Leul de aur“, Sâmbătă, 21 Septembrie n. Muzica regimentului 31 de infanterie. Inceputul la orele 8 seara. După concert – dans.

— **Stipendii**. Pentru dobândirea stipendiilor din fundaţiunea Vicariului Köszeghy să escrie concurs cu termin pân' la 15 Octombrie st. n. Pot concurge iuriştii şi studenţi gimnaziali români de origine nobilă pin Maramureş. La recurse sunt a să alătura carte de botez, atestat despre origine nobilă şi testimoniul din anul şcolar trecut. Recursele titulate către comitet sunt a să trimite la Tit Bud vicariul Maramureşului“.

— **Nou advocat român în Oradeamare**. Am onoare a vă aduce la preţuita cunoştinţă, că mi-am deschis cancelaria advocaţială în Oradea mare, strada Beőti Ödön nr. 4 vis á vis de catedrala greco-catolică. Cu 1 Novembre a. c. n. însă o să-mi mut cancelaria pe strada Teleki nr. 5, a doua casă de la casa oraşului. Cu distinsă stimă Dr. Nestor *Porumb*, advocat.

— **O nouă dovadă de selbătăcie a honvezilor**. Să vede că armata asta are conducători cari voesc cu tot dinadinsul să scandalizeze lumea prin actele lor de o extraordinară sălbătăcie.

E proaspăt încă în inima şi memoria noastră cazul dela Panade când iată că noui mărşăvenii poate tot atât de descvalificabile ni se semnalează din Carloviţ.

La manevrele de încheere a corpului al XIII de armată au căzut deodată mai multe gloanţe aspre, cari au ucis pe loc un sergent (Zugsführer) şi un fruntaş (Gefreiter) din reg. 96 de infanterie. S'a dat îndată ordin de a sufla încheere şi de a se face o anchetă la batalionul de honvezi din Esseg, dela care a venit focul aspru. Oficerii acestui batalion însărcinaţi cu facerea anchetei au dat un rezultat negativ.

Atunci trupele de infanterie comună au înconjurat batalionul de honvezi şi ofiţerii din această armă au supraveghiat ancheta.

S'au găsit la 4 soldaţi 18 cartuşe aspre. Aceşti patru soldaţi au fost imediat deţinuţi.

— **Mare incendiu în Cârţa**. Vineri 13 Sept. n. a. c., între orele 11 şi 12 din zi, s'a iscat un foc în comuna românească Cârţa comit. Făgăraş, care în timp de un ceas şi jumătate a prefăcut în cenuşe 28 şuri şi 12 case, proprietatea a 32 familii, cari au rămas într'o stare de deplâns. Partea cea mai mare a oamenilor se aflau la ivirea focului la lucrul câmpului. Focul s'a iscat dela locuitorul sas Iohann Schiller şi anume dela o jireadă de pae. Se presupune că nişte copii ar fi făcut foc lângă aceste paie. Intervenind pompierii din comunele vecine, focul a fost cu mare greutate localizat.

— **Serbările jubiliare ale Reuniunei sodalilor români din Sibiu“**. — Intemeiată la 1867 de către nemuritorul protopărinte al meseriaşilor noştri Nicolae Cristea şi condusă de el până la 1897, „Reuniunea soldalilor români din Sibiu împlineşte în anul de faţă al 40-lea an de la întemeiere.

Dela anul 1897 până astăzi e condusă de actualul prezident dl Victor Tordăşianu. Comitetul Reuniuniunei pe cum se ştie, hotărâre a luat să serbeze aceste date, destul de rare în viaţa noastră publică, în mod vrednic. Datul serbărilor s'a statorit pe zilele de 28 şi 29 Septemvrie n. c.

In vederea acestor serbări la Reuniune se desvoltă o activitate febrilă.

Trupa diletanţilor urmează cu mult zel probele, pentru ca piesa „Maliţiosul“, plină de veselie, să procure participanţilor momente de adevărată declaraţiune sufletească.

Intre diletanţi e şi dl D. Axente şi încă cu rolul principal, cel care storsese admiraţiunea noastră în „Vlăduţul mamei“. Dl Candid Popa zelosul dirigent al corului, a instruit corul mixt, ajuns acum la aproape 70 persoane, dame şi domni, în tot cursul verei şi continuă a ţinea probe şi acum aproape zilnice, acu cu voci singuratice, aci cu corul complect.

Intre piesele de concert se numără şi „Răsunetul Ardealului“ cu partii de cor mixt şi solo. Comitetul Reuniunei şi comitetul festivităţilor, în frunte cu viceprezidentul G. Poponea, e şi el în plină lucrare.

Membrii actuali ai Reuniunei (domni şi dame) din acest prilej vor primi câte o frumoasă distincţie jubiliară, iar cei binemeritaţi prin făpturile lor pentru înflorirea Reuniune, vor primi câte o diplomă jubilară. Apel s'a făcut către toate reuniunile noastre de meseriaşi să ia parte prin representanţi la serbările Reuniunei sibiene, acest resultant al muncii desinteresate.

In proect e pe lângă representaţia teatrală şi pe lângă concertul festiv, azistarea corparativă la serviciul divin din biserica catedrală, unde cântările liturgice le va executa corul bisericesc al Reuniunei; presentarea corporativă la I. P. S. Sa domnul arhiepiscop şi metropolit Ioan Meţianu, preabunul patron al Reuniunei; depunerea câte a unei coroane pe mormîntul nemuritorului întemeietor al Reuniunei, de pie memorie Nicolae Cristea şi pe al marelui fundator Dem. Andronic; o întrunire sărbătorească în Reuniune un banchet festiv şi o petrecere cu joc după concert în sala mare de la „Gesellschaftshaus“.

— **Alegerea de preot în Părău**. Ni-se trimit spre publicare rândurile ce urmează:

La corespondenţa publicată în preţuitul d-voastră jurnal „Lupta“ nr. 187 a. c. despre alegerea de preot în Părău, în interesul adevărului vă rugăm a publica şi următoarele noastre reflexiuni:

Corespondentul este în mare rătăcire, când în favorul său apelează la I. P. S. D. archiepiscop şi metropolit pentru sprijinire. Căci în biserica noastră în senzul constituţiunii marelui Şaguna, nu mitropolitul şi episcopul, nici consistorul, ci numai poporul ofere parochiile prin alegere cu majoritate de voturi. Iar consistorul şi nu archiepiscopul n'are decât să cenzureze şi să controleze ca alegerea să fie făcută după regulamentele în vigoare. Astfel fiind niei metropolitul, nici consistorul nu poate întări alegerea unui candidat, carele n'ar fi întrunit pe cale legală majoritatea absolută a voturilor. Părău 1 Septemvrie 1907. Zosim Oana, preşedintele comitetului parochial. Toma Canja, cassar com. şi bis.

— **Solgăbirău pălmuit**. Iată un caz când şi un paşă de cerc este reglementat cum se cade, ce-i drept nu de superiorii săi, ci de un biet necăjit, pe care Măria sa mereu îl şicana cu fel de fel de pedepse, cari de cari mai groaznice. Acest paşă este fisolgăbirăul din Salgótarján, iar cel ce îl învăţese o leacă „mores“, este un crîşmar tot din acea localitate. Solgăbirăul dictase crişmarului o pedeapsă de 200 cor. pentru un oareşcare delict neînsemnat. Terminul era aproape, şi crişmarul n'avea parale. In desperarea sa voia chiar să se sinucidă, mai apoi se gândi să vină la Pesta la Kossuth Ferencz să-i ceară protecţia împotriva vrăjmaşului paşă, dar la urmă se decise să se ducă la paşă să ceară amânare pentru plătirea pedepsei. Dar nici nu prinsă omul să-i vorbească, când Măria sa se răsti pe el şi dur cum este un astfel de funcţionar, îl dete pe uşă afară. Crâşmarul se făcu foc de mânie din cauza acestei tratări revoltătoare, şi cum sta aproape de agresorul său, îi trase acestuia trei palme zdravene, apoi plecă. Paşa se clătina pe picioare şi un moment devenise atât de perplex, încât nu ştia ce să înceapă. Deşteptându-se din surprinderea neaşteptată, dădu ordin „cocoşilor“ săi să prindă pe crîşmar şi să-l pue sub lacăt. Atâta, căci alta şi aşa nu-i putea face necăjitului om. Măria sa însă rămâne cu trei palme zdravene pe obraz.

— **Satisfacţia lui Apponyi**. Contele Frideric Schönborn din Viena, a ţinut să-i dea şi el satisfacţie contelui Apponyi, adresând ziarelor o scrisoare în care, între altele, zice că a luat şi el parte la congresele de pace.

„A fost atunci de faţă şi Apponyi care i-a fărmecat pe toţi cu vraja oratoriei sale. Şi eu l-am ascultat cu multă plăcere. Discursul său n'a avut o singură frază care să fi jignit vederile de partid şi sentimentele politice sau naţionale.“

Concluzia: Apponyi, prin urmare, nu poate fi reacţionar... Nobilul conte, pe semne nu ştie că în discursuri, în scrieri menite pentru străinătate nu numai Apponyi ci şi ceilalţi tovarăşi coaliţişti sunt ultra-liberali. In practică însă... Să răspundă Vaţul şi Seghedinul!

— **Marinimositatea primarului Bucureştilor.**— D. Vintilă Brătianu, primarul Capitalei Bucureşti, a dispus ca salarul său lunar, în suma de 960 de lei, să serve pentru sporirea fondului da 5000 lei, care se înscrie în fiecare an în budgetul comunei, şi servă la trimiterea coloniilor şcolare în diferite staţiuni climaterice spre a-şi căuta de sănătate.

— **Falimentul unei foi ungureşti.** Cel mai patriotic ziar unguresc din Györ, „Györi Napló", a ajuns la faliment graţie speculaţiunilor de tot felul ale proprietarului său, care pe deasupra mai era şi cupeţ de porci. Târgul cu porci i-a pus capul căci vânduse unui mare negustor din Bohemia, porci în preţ de 30 000 de coroane, care sumă a primit-o la mână fără să fi trimis negustorului turma de porci. Zadarnică a fost orice somaţiune căci proprietarul de gazetă nici habar n'avea de asta. Astfel negustorul a făcut arătare împotriva proprietarului de ziar pentru defraudare, iar tribunalul a ordonat secvestrarea întregei averi a acestuia. Proprietarul după ce luă din mai multe locuri împrumuturi de bani, a părăsit sub ascuns oraşul. Acum este curentat în întreagă ţara.

— **Manifestaţ une din cauza unei graţieri!** Fallières a refuzat să semneze actul prin care se confirmă sentenţa de moarte adusă de tribunalul din Paris în afacerea criminală a perversului funcţionar de tren Soleiland. Se ştie că acest monstru momise într'o zi o fetiţă de 12 ani, la domiciliul său, pe care întâiu o defloră, apoi o ucise, iar cadavrul îl ascunsese într'un magazin de gară. Crima s'a descoperit iar Soleiland a fost osândit de curtea cu juraţi la moarte. Toate forurile judecătore ştiau confirmat sentenţa de moarte, numai preşedintele republicei, Fallières n'a voit să cedeze curs liber justiţiei, comutând pedeadsa cu moarte în pedeapsă cu închisoare pe viaţă.

Din cauza aceasta femeile burgheze din Paris au organizat o mică manifestaţie, care însă mai târziu luase astfel de proporţii încât trebui să intervină poliţia.

Ceata de femei parcurse bulevardele şi vroia să meargă în faţa palatului ministeriului de justiţie. Poliţia însă le opri şi le sili să se retragă. Mulţimea aclama sgomotos ghilotina şi huiduia justiţia.

— **Almanachul societăţii academice române „Petru Maior"** costă o coroană plus 30 bani expediţia.

— **O zguduitoare dramă de familie** s'a întâmplat Sâmbătă noaptea spre Duminecă în Cluj. O familie întreagă, constătătoare din patru membrii, s'a sinucis. Motivul: miserii sociale, dar de acelea miserii, de cari este bântuită mai ales clasa gentrilor şi a birocraţilor dotată fie cu o leafă destul de potrivită, dar vecinic insuficientă pentru a satisface necesităţile superflue, luxul nebun ori capriciile bolnăvicioase ale acestor înalţi funcţionari, cari nu se îndestulesc cu un trai „standesmässig," ci visează de palate, de bogăţii şi strălucire. Cum pretenţiile acestea fie din o leafă mai considerabilă nu se ajung, birocratul ambiţios întinde mâna la banii oficiali şi începe să fure.

Primul pas spre ruină şi nimicire e făcut, iar sfîrşitul nu poate fi decât din cale afară tragic, ori sinuciderea eroului de scandal şi prin aceasta se reconciliază ordinea morală vătămată, ori îşi ia pedeapsa meritată în temniţă, remânând vecinic timbrat în mijlocul societăţei burgheze, care a creat această etică unilaterală.

Şi Litvay János, a fost un funcţionar bine dotat la spitalul din Cluj, şi el a căzut în greşala multor altora, şi şi el s'a sfârşit ca şi aceia de categoria lui. Zguduitor în întreagă tragedia este împrejurarea, că părintele familiei nu se ucide numai pe sine, ci îşi prăpădeşte familia întreagă, de groază ca aceasta să nu fie pătată din cauza greşelei sale. Şi acesta este un mod curios de gândire al burghezimei imorale, şi putrede de azi, şi este analog cu felul de a pedepsi al vechilor Chineji când d. e. pentru crima unui membru întreagă familia dimpreună cu cel vinovat se îngropa de viu.

Litvay János era funcţionar de alimentaţiune la spitalul Carolina din Cluj. Leafă avea frumuşică, locuinţă gratuită, constătătoare din 6 odăi, ca un secretar ministerial. Avea două fete mari, una de 19 ani care anul acesta voia să se înscrie la universitate. Era înrudit cu familii distinse, şi era bine văzut în societatea ungurească din Cluj. Cu toate astea el îşi uită de poziţia pe care o ocupa în mijlocul societăţii Clujene, şi se lăsă răpit de pasiuni insaţiabile la un pas, ce-i cauză lui şi familiei sale o tristă cădere. Suma cu care a păgubit cassa spitalului în tovărăşie cu furnizorii de alimente pe sama spitalului se afirmă a fi destul de considerabilă. Ancheta va scoate la iveală cât este de mare.

Când Litvay a simţit că este prins cu ocaua mică, fu în curat cu soartea ce-l aşteaptă. El mărturisi familiei fraudele şi tot odată dete să înţeleagă că afară de moarte altă cale de scăpare nu este. După o desbatere agitată şi emoţionantă, familia a decis să moră dimpreună cu vinovatul ei cap. Sâmbătă seara, după ce servitorii s'au culcat Litvay a disolvat în patru paharele otravă tare apoi făcu patru frânghi şi pregăti sub fiecare furcă improvizată câte un scaun.

Porunci apoi membrilor familiei să ia câte un pahar cu venin în mână şi să se urce cu picioarele pe scaun. Femeia şi cele două fete împliniau cu supunere ordinul. Le spuse apoi să-şi pue frânghia în gât, să golească paharul cu strihnină şi apoi să arunce cu piciorul scaunul la o parte. In câte-va minute familia se sfârşi. Servitorii abia dimineaţa au aflat despre tragicul sfârşit al familiei. Litvay a lăsat în urma sa mai multe scrisori. Una a fost adresată ministrului de culte, una poliţiei, în care se ruga să nu li se facă autopsia, iar o a treia scrisoare o adresase faţa mai mare logodnicului său.

Indată a descins la faţa locului autorităţile poliţiale şi judiciare pentru a ancheta cazul.

Drama aceasta a produs o teribilă consternaţie în populaţia clujană.

— **Spălarea harapului.** Cine să fie acest harap, dacă nu Polónyi Géza, ministrul de justiţie de pie memorie? Multe şi groaznice acuze a ridicat împotriva lui colegul său Lengyel Zoltán, redactorul lui „A Nap", încât bietul fost ministru abea se va putea spăla de toate învinuirile acestea. Ministru n'a avut pe pământ, decând există constitutionalism cu reprezentaţiune naţională, o cădere mai ruşinoasă ca primejdiosul reacţionar, Polónyi Géza, care cât timp făcea parte din cabinet, mersese până acolo, încât voia să pună cătuşe pe presă, pe libertatea cuvântului, pe conştiinţă, făcând imposibilă ori-ce apărare celor împilaţi. Lengyel Zoltán, un gazetar de felul lui Marat, n'a luat în considerare serviciile pe cari voia să le aducă coteriei dela putere Polónyi, ci îi dădea mereu ghionturi până ce bătrânul vulpoi fu trântit din fruntea justiţiei. Se codea el cât putea, să nu facă un lucru de aşa fel, numai să aibe putinţa de a realiza groaznica sa reformă.

La urmă însă totuşi trebui să-şi ia pălăria şi să plece, căci potopul de acuze se vărsa asupra lui ca un tornt năprasnic. Acuma nu se mai îndestuli cu dispreţul suveran, ci îşi luă inima în dinţi de voie de nevoie şi intentă lui Lengyel proces pentre vătămare de onoare şi calomniare. Se adresă adecă judecătoriei să-i spele onoarea căci altă cale nu mai avea pentru a se justifica în faţa lumei. Şi judecătoria aceasta şi-a dat toată silinţa, cât a putut, să spele ruşinea de pe cinstea fostului său şef, probabil pentru a salva bunul renume al justiţiei ungureşti peste tot, care ar putea fi „compromisă" dacă s'ar dovedi, ce fel de bărbat avusese în fruntea ei. Se anunţă că acum a fost ascultat şi ultimul martor în afacerea aceasta. Va mai trece însă vreme până să ajungă freaba la pertractarea finală. Atunci va fi spălarea cea adevărată a harapului.

Romanul ziarului „Lupta."

Părinţi şi fii

de (44)

Ivan Turghenieff.

Bine înţeles, nimic nu s'a cruţat pentru amează. Insuş Timofeici mânecase la oraş când se crepa de ziuă, ca se cumpere carne de cea mai bună calitate. Ispravnicul apucase pe alte tărâmuri după icre, costişe şi raci. Plătea patruzeci de copeci pentru bureţi, la ţerani. Dar cu ochii plini de jertfire şi de gingăşie. Arina Vlasievna era necontenit la Bazaroff. Se cam cetea în ochii ei o jale amestecată cu frică şi curiositate şi nu ştiu ce smerită imputare. Decât lui Bazaroff puţin îi păsa ce exprimă ochii mamei sale, nu vorbea cu ea mai nimica, şi îi fu de ajuns a-i da întrebări foarte scurte. O singură dată îi ceru mâna. pentruca să-i schimbe norocul la cărţi. Arina Vlassievna îşi puse mânuţa ei moale în mâna largă şi stâlcită a fiului ei.

„Ei — luă ea vorba după cîtva timp — ţi s'a sfetit?"

„Din sac în straiţă" răspunse el cu un zimbet nepăsător.

„Dumnealui joacă prea cu puţină grijă" grăi părintele Alexă într'o părere de rău, mângâindu-şi barba.

„Tocmai în felul lui Napoleon" îi răspunse Vassile Ivanovici trântind pe masă un tuz.

„Tot în felul acesta fu nevoit Napoleon să moară pe ostrovul Sf. Helena zise părintele prinzând asul cu un atu.

„Eniuşenca, poftesti un pahar de vin de strugurei? îşi întreabă feciorul Arina Vlasievna.

Bazaroff dete din umeri.

*

„Uf! grăi el ceiazi către Arcadis— mâne iară i-au lumea în cap. Per de urât aci, mi-e dor de muncă şi e cu neputinţă să pun ceva la cale cât sunt p'aci. Mă duc iară la voi, unde mi-am lăsat toate sculele. La voi cel puţin pot să rămâi singur dacă voeşti.

Dar aci tata într'una mă poftesţe: îţi stă la dispoziţie cabinetul meu, n'are să-ţi facă nime năcaz, şi el însuşi nu-mi stă o clipă de pe cap. Pas de mai fă ispravă! Sau să închid uşa înaintea lui, mi-ar fi cam greu. D'apoi mama! O aud suspinând şi dăubindu-se mereu în iatacul ei, şi dacă mă duc la dânsa, nu mai ştiu de ce să m'apuc".

„Plecarea ta are să o mâhnească reu, dar şi pe tată-to".

„ Voi mai da odată pe acasă".

„ Când?"

„ Trecând la Petersburg".

„Imi pare rău, de mama ta, mai cu seamă".

„De ce? Doar pentrucă te-a îndopat cu poame gustoase".

Arcadis plecă ochii.

„Tu nu cunoşti pe mumă-ta. Nu numai de inimă e bună dânsa dar e şi femee cu judecată O bună jumătate de oră am stat de vorbă azi dimineaţă, conversaţia dânsei e cuminte şi interesantă".

„Eu v'am fost tema — s'ar putea altmintrea".

„Am mai povestit şi de altele".

„Poate să ai dreptate. Poate că tu priveşti mai ager în rândul acesta. Când o femee e harnică de-o conversaţie de un jumătate de ceas e semn bun. Dar toate acestea nu-mă vor împedeca..."

„Nu ştiu cum vei drege-o să le dai de veste plecarea. Ei dau cu socoteala, că cel puţin două săptămâni stăm p'aci."

„Asta îmi dă de gând şi mie. Pupăză pe colac tocmai azidimineaţă a trebuit să mă împingă păcatele să-l năcăjesc pe tata, din pricina unui mojic căruia îi arsese oare câteva bice mai zilele trecute, şi cu drept cuvânt. Da, da. cu drept cuvânt, ce sgăeşti aşa nişte ochi. Bine a făcut că l-a pedepsit pentrucă e un tâlhar şi un beţiv fără pareche. Numai cât tata nu ştia cât de bine cunosc eu treaba. A fost foarte năcăjit şi acum, iată mă nevoit să-i fac o nouă supărare...:. In cele din urmă, ce-o să fie! Până la nuntă buba-i prinsă!"*)

*) Proverb rus.

De şi Bazaroff rostise destul de hotărât cele de pe urmă cuvinte, abia când era să se culce îşi luă inima în dinţi şi spuse tatălui său ce are de gând, tocmai când îi poftea noapte bună. Îi zise cu un căscărit în silă:

„Stai, p'aci să uit. Ar trebui să trimiţi cai de popas mâne la Fedat".

Vassili Ivanovici remase cu gura căscată.

„Doar vrea să ne părăsească d. Chirsanoff? scoase în sfârşit.

„Da, şi merg şi eu cu el".

Vassili Ivanovici murea şi învia de uimire.

„Vreai să ne părăseşti?"

„Da.., am de lucru. Fă bine trimite caii aceia la conac."

„Bine — bolborosi bătrânul — la conac... aşa-i... decât... decât... e cu putinţă?"

„Caută să merg la Chirsanoff pe oare câte zile. Am să viu iarăşi pe urmă".

„Da? Pe oarecâte zile... bine..."

Vassili Ivanovici scoase batista, îşi suflă nasul încovoindu-se până la pământ.

„ Ei, fie!... voi trimite. Dar eu gândeam că tu... mai îndelungat. Trei zile... după o lipsire de trei ani, nu e... nu e mare lucru Eugen!"

(Va urma.)

Economie.

Convenţia vamală cu Serbia. După cum am amintit, negocierile pentru încheierea convenţiei vamale cu Serbia erau să se înceapă săptămâna corentă. Fiind însă ambele guverne ale Monarhiei ocupate cu încheierea transacţiunei economice, negocierele cu delegaţii Serbiei au trebuit amânate până după isprăvirea pertractărilor pentru încheierea pactului economic între Austria şi Ungaria.

Expoziţie secuiască. La 28 Septemvrie nou se va deschide în oraşul Sepsiszentgyörgy din Secuime o expoziţie a celor cinci comitate locuite de Secui. Se vor expune produsele agriculturei şi industriei.

S'a proiectat şi o expoziţie de vite cornute, aceasta însă din cauza epidemiilor, ce bântue printre vitele din Comitatele secueşti, nu se va ţinea.

Urcarea tarifului pentru transportul lemnelor. Exportul de lemne al Ungariei în ţările apusene s'a făcut în partea-i covârşitoare pe linia Rutka-Oderberg.

Exportatorii de lemne s'au folosit de tariful scăzut, clasa II, tarif aplicat de direcţia căilor ferate Caşovia—Oderberg pe linia Rutka—Oderberg.

Acum se vesteşte, că direcţia acestor căi ferate, va clasifica tot soiul de lemne, — afară de lemnele pentru foc — în clasa C. de mărfuri.

Pe viitor deci, pentru transportul lemnelor în loc de tariful scăzut de 113 fileri se va plăti cel din clasa C., adecă 144 fileri.

Parcelarea unei Moşii. Locuitorii secui din comuna Nagygalambfalva, comitatul Odorheiu au cumpărat în tovărăşie moşia proprietarului Ármin Koncz.

Pentru această moşie pe o întindere de 716 jughere catastrale, pentru cârciuma din sat, ce aduce un venit anual de 1000 coroane, precum şi pentru moara de pe teritorul moşiei, ce aduce un venit anual de 2400 coroane, tovărăşia alcătuită din săteni, a plătit 320.000 coroane.

Sătenii au cerut dela ministerul de agricultură şi un ajutor de stat.

Situaţia bănci Austro-Ungare. (15 Septemvrie Bilete de bancă în circulaţiune 1 milion 890,737.000 (+ 5,883.000) coroane.

Metal: 1.439,561.000 (+ 2,363.000) coroane.

Portofoliul: 726,015.000 (— 2,624.000) coroane.

Lombard: 70,448.000 (+ 785.000) cor.

Bilete de Bancă supuse la dare, în circulaţiune 51,175.000 (+ 3,520.000) coroane.

Bursa de efecte. Azi s'au colportat ştirile asupra negocierilor pentru pactul economic cu Austria, acestea au avut de urmare că cursurile valorilor au căzut.

Valorile locale încă s'au eftinit.

Circulaţia a fost mărginită; iar în târgul efectiv minimală.

Rentele şi valutele nu s'au schimbat.

La încheierea bursei au notat:

	Coroane
Acţiile institutului de credit	
„ „ austriac	— 640.—
„ „ ung. a.	— 751.50
„ băncei de escompt a.	— 480·—
„ soc. căilor ferate austro ung.	— 662.—
Renta ung. de aur 4 proc. vinde	— 110·75
„ „ coroane 4 „ „	— 93·75
„ austr. de aur 4 „ „	— 116·—
„ „ coroane 4 „ „	— 97·—
Scrisuri fonciare „Albina" „	— 101·—
Napoleond'or (20 franci aur) „	— 19·19
mărci germane, aur — — —	— 23·56
Galbeni austriaci şi ungureşti	— 11·43
Bilete germane 100 mărci	— 117·80
„ franceze 100 franci	— 95·87
„ italiene 100 lire	— 95·97
„ române 100 lei	— 95·30
Ruble ruseşti de hârtie	— 2·54

Preţurile cerealelor. Tendenţa generală în târgul efectiv de cereale a fost liniştită.

Preţurile cerealelor s'au menţinut, numai secara s'a eftinit cu 10 fileri de maja metrică.

Circulaţia a fost restrânsă. Producenţii nu nu fac oferte mari, cumpărătorii reflectează numai la cantităţile necesare consumului.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut 40,000 măji metrice grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 23 cor. 60 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 21 cor. 55 fileri de majă metrică (100 kgr.)

In ultimele 48 ore circulaţia cerealelor în Budapesta a fost următoarea:

	sosit	expediat
	măji metrice	
Grâu	76424	11174
Secară	3650	303
Orz	11106	—
Ovăs	34693	3000
Cucuruz	10704	—
Rapiţă	317	—
Făină	102	11854
Tărâţe	504	1521

Tendenţa generală în târgul pe *termen* de cereale a fost liniştită.

Conform buletinului general au notat:

Grâu pro Octomvrie 11·50, 11·45—11·42, pro Aprilie 1908 11·96, 11·93—11·91.

Secară pro Octomvrie 9·73, 9·69—9·66

Ovăs pro Octomvrie 8·14, 8.12—8.14.

Cucuruz pro Septemvrie 6·86, 6·84—6·86, pro Mai 1908: 6.89, 6.84—6·82· K. de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plăteşte până la Budapesta de 100 kilograme.

Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteş ——, Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48, Timişoara ——, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

In aceste sume sunt socotite şi darea de transport precum şi taxa de asigurare.

Piaţa din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, maja metrică, frumos	23 cor. 60 fil	
„ „ „ „ mijlociu	22 cor. 90 fil	
„ „ „ „ mai slab	21 cor. 55 fil.	
Secară, maja, m. dela	18 cor. 75 fil.	19.15
Orz, „ „ „	15 cor. 65 fil.	— 16·05
Cucuruz nou, „	13 cor. 60 fil.	— 13.80
Ovăs, „ „ „	16 cor. 10 fil.	— 16.80
Rapiţă, „ „ „	— cor. — fil.	— —.—

II.

Producte.

— Preţurile sunt socotite după 100 kilogr. şi în bani gata. —

Unsoare de porc, dela	155 cor.	— 156 cor
Slănină, . . . „	130 cor.	— 135 cor
Cartofi, ... „	3 80 cor. fil 5·80	—
Spirt, ... „	58 50 cor.	— 59.50

III.

Târgul de porci Kőbánya (Steinbruch).

(Prima calitate ungară).

Bătrâni . .	— — —	fileri kilogramul
Tineri . . .	136—137	fileri kilogramul

Redactor responsabil:
VASILE MACREA.

Tipografia «Pop. Rom.» Budapesta, István-ut 11.

A. Raza

croitor.

Budapesta, IV., Strada Nádor 28 vis-à-vis de palatul bursei.

Se recomandă on. public român.

— Croi elegant. Preţuri moderate. —

„Grăniţerul"

Institut de credit şi econ. ca societate pe acţiuni în Dobra.
Capit. soc. C 250.000. Fond de rezervă C 60.000

Primeşte depuneri spre fructificare şi dă deponenţilor 6% interese. Depuneri până la 1000 cor. să pot ridica şi să plătesc fără abzicere.

Acordă tot soiul de împrumuturi.

Cumpără şi vinde realităţi.

Cu 1 Octomvrie 1907. deschide în piaţa Dobrei un magazin mare pentru producte, deci cumpără şi vinde bucate şi alte producte cu preţurile cele mai culante atât în mare cât şi în detail.

DIRECŢIUNEA.

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă şi invioreazâ pe lângă garanţie.

Deosebită atenţiune e a să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă şi foloseşte contra *durerilor de cap şi dinţi, migene, neuralgie, impededarea circulaiunii sângelui, anermie, ameţeli, ţiuituri de ureche bătae de inimă, sgârciuri de inimă, astma, auzul greu sgârcinri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceală plamâni şi picioare, reumă, podagră, ischis, udul în pat, influenţa insomnic, epilepsia, circulaţia nereguată a sângelui* şi a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — *In cancelaria mea se află atestate incurse din toate părţile lumei, cari preţuesc cu mulţumire invenţiunea mea şi ori-cine poate esamina aceste atestate.* Acel pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca -iseretrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constatat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atenţiunea P. T. public asupra faptului, că *aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta»* de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania câţi şi în Austro-Ungaria a fost *oficios oprit* fiind nefolositor, pe când *aparatul meu e în genere cunoscut apreciat şi cercetat.* Deja ieftinătatea cruceriniele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Preţul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Preţul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii şi temei de constituţie foarte slabă.

Espedi ţiile prin centru şi locul de vânzare pentru ţeară şi străinătate e:

Müller Albert, Budapest,

V 25 Strada Vadász 34 colţul.